

T I J D S C H R I F T

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

14^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1906

Gemengde Berichten.

*Iets naar aanleiding van de groningsche noodmunt,
geslagen in 1577.*

In den *Groningsche Volksalmanak* voor 1906 ⁽¹⁾ heeft de heer J. DE WAARD op boeiende wijze het een en ander medegedeeld over de noodmunten in 1577 te Groningen ⁽²⁾ geslagen. Wij ontleenen daaraan het volgende:

De gouverneur van Groningen en Friesland, kolonel CASPAR DE ROBLES, heer van Billy, zeer spaanschgezind, had getracht het aanwezige garnizoen voor zijne partij te behouden en het opnieuw den eed van trouw te laten doen. Dat mislukte echter ten deele. FRANÇOIS M. STELLA, door de Algemeene Staten naar die stad afgevaardigd, maar die reeds bij zijne aankomst te Groningen gevangen werd gezet, wist door belofte van betaling der achterstallige soldij een gedeelte der soldaten de zijde der Staten te doen kiezen, met dat gevolg, dat er muiterij ontstond.

DE ROBLES moest met zijn gevolg de stad verlaten, terwijl de door de Staten nieuwbenoemde gouverneur, GEORGE DE LALAING, spoedig daarop zijne intrede te Groningen deed. Den 30 Dec. 1576 werd de Pacificatie aldaar afgekondigd en den dag daarop de akte tot aansluiting onderteeekend. Eene eerste zorg was nu het benoodigde geld te verschaffen tot betaling der soldij. Er was circa ƒ 200.000 benoodigd. Om dit bedrag gedeeltelijk te verkrijgen, werden een vijfde penning geheven en schuldbrieven tegen hoogen interest

⁽¹⁾ Erven B. VAN DER KAMP. Groningen 1906.

⁽²⁾ Zie: VAN LOON, I, blz. 230, nos. 1 en 2.

uitgegeven. Wie meer dan 50 daalders in huis had, moest het overige ten stadhuize brengen, benevens alle gouden en zilveren kleinodien, waarvoor schuldbrieven werden gegeven, rentende 12 %.

De heer DE WAARD geeft over het opbrengen van dat zilverwerk merkwaardige mededeelingen, die wij hier echter niet kunnen inlasschen.

Slechts dit: dat 182 pond $5\frac{1}{2}$ lood zilver, waarvan 54 pond door de gevangene officieren was geleverd, in handen der Regeering kwam. Er werd besloten uit die opbrengst noodmunten te doen slaan, ofschoon er nauwelijks 5000 gulden uit zouden kunnen geslagen worden.

Daar Groningen, zegt de heer DE WAARD, in dien tijd geen eigen muntmeester bezat, werd de hulp ingeroepen van BALTHAZAR WIJNTGES, muntmeester van Deventer, die toevallig aldaar vertoefde. Al hoewel schoorvoetend, heeft deze het werk ter hand genomen, echter op voorwaarde, dat de noodmunten zouden zijn „der Rycksordnung mit nichten to widder”, uit angst later als valsche munter te worden gestraft.

Tusschen 3—9 Februari 1577 werden hem 148 pond 10 lood zilver ter hand gesteld, „warvan hie geslagen (heeft) „klippenningen edder nootpenningen und den Herren gede- „puteerden den VII, IX und twalftten geleverd vor 't vorsz. „sulver und dem toesett 150 Punt 23 Loot klippenningen, „warvan $13\frac{1}{2}$ stuck overgeslagen und gerekent up een „punt, belopt ungefehrlich te gelde, ider gerekent tot $37\frac{1}{2}$ „bb. st., 3815 Car. gld. 12 st. 4 pl(akken).”

Volgens den heer DE WAARD zijn toen ongeveer 2000 stuks heele en halve daalders, in de officieele bescheiden koningsdalers geheeten, geslagen.

Kleinere muntsoorten schijnen niet vervaardigd te zijn. Met het gewicht schijnt men het niet zoo nauwkeurig te hebben genomen, de tijd tot behoorlijk wegen was daarvoor te kort. Over het algemeen wogen de heele daalders 34,

de halve 16 à 17 gram. Voor het „steken van de Munt-„Iseren und andere sijn arbeit, werd aan JOHAN EGBERTZ „in de Boteringestraat betaald 12 Car. gld., terwijl de smid „voor het leveren van vier muntijzers 1 gld. 17 st. 4 pl. „ontving.”

Alhoewel van vier stempels wordt gesproken, zijn den heer DE WAARD slechts drie verschillende stempels voor de noodmunten bekend. De schrijver eindigt zijne hoogst merkwaardige bijdrage met vermelding der hem bekende noodmunten, die door daarop gegraveerde opschriften en voorstellingen van historisch belang zijn. Bij het artikel is eene plaat gevoegd, waarop de afbeeldingen van twee heele daalders en die van een halven voorkomen, alle met een afzonderlijken stempel geslagen. De vierde munt vertoont de afbeelding van een dergelijken daalder, na 1577 tot een herinneringspenning hervormd:

Wij raden ieder, die belang stelt in de Groningsche noodmunten van dien tijd, aan, het artikel van den heer DE WAARD in zijn geheel te lezen.

M. DE M.

Bijdrage tot de geschiedenis van den algemeenen Muntmeter.

(Zie: *Tijdschrift* 1893, blz. 50 en 101.)

Onlangs kwam mij een boekje in handen, dat als titel slechts het woord *Vervolg* droeg en waarin de naam van den schrijver niet voorkwam.

Op blz. 28. staat, onder het hoofd: *Iets over het meten van munten en gedenkpenningen*, vermeld, dat HENNIN in zijne „*Histoire de la Révolution Française*” (Paris 1826) de eerste was, die de grootte der munten in millimeters opgaf, terwijl LOOS in „*Die Kunst falsche Münzen zu erkennen*” (Berlin 1828) verder is gegaan en onderscheidene maten naar het metrieke stelsel heeft afgebeeld en beschreven. ⁽¹⁾

(1) Deze zin is mij niet recht duidelijk. Z.

De onbekende schrijver heeft bij de Heeren J. M. KLEMAN & ZOON te Amsterdam een muntmeter besteld, bestaande in een Nederl. Palm in 100 strepen verdeeld en op een palmhouten maatstokje aangebracht, „ten naastebij als de maatjes, waarop de horlogieglazen gemeten worden”, welk maatje voor f 2.50 verkrijgbaar was.

Ik zond mijn boekje aan mej. M. G. A. DE MAN te Middelburg, die mij mededeelde, dat het was het midden-gedeelte van een in 3 stukjes uitgekomen werkje, getiteld: „*Gedenkpenningen en munten uit de penningkas van een liefhebber der hedendaagsche penningkunde te Deventer 1833*”. Als schrijver noemde HED. MARTINUS VAN DOORNINCK; hem dus de eer den eersten muntmeter, zooals die thans algemeen gebruikt wordt in ons land, te hebben ingevoerd, 31 jaar vóór de firma G. THEOD. BOM, zij het ook met even gering resultaat.

Aan het genootschap en onzen betreurden STEPHANIK, die naast de verdeling in strepen, de meest gebruikelijke oude muntmeters afbeelden liet, mocht het eerst gelukken eenheid te brengen in de opgave der muntmaten en al kunnen wij SALOMO nazeggen „Er is niets nieuws onder de zon”, toch moge steeds de naam STEPHANIK verbonden blijven aan den „Algemeenen Muntmeter”.

Z.

Nog een gouden munt met klopjes.

Op blz. 282—285 van den vorigen jaargang heb ik gesproken over gouden munten, die voorzien zijn van een klop, om daarmee aan te duiden, dat zij één aas te licht zijn. Dergelijke stukken heb ik nergens kunnen vinden, en meende daaruit te mogen afleiden, dat zij alle wegens minderwaardigheid versmolten zijn.

Nu heeft de heer JAN HORDIJK JACS.ZN. te Dordrecht

de vriendelijkheid gehad, mij in Januari l.l. een *rozenobel* ter inzage toe te zenden, voorzien van een groot aantal *putjes* en *deukjes*. Het is een Zeeuwsche en nagenoeg gelijk aan de afbeelding, die VERKADE geeft op plaat 77, N°. 1; alleen vindt men op de voorzijde achter COMITAT een afbrekingsteeken en op de keerzijde NO in plaats van NOS.

Nu vertoont dit muntstuk op de eene zijde, die met het schip, niet minder dan vijf zeer kleine klopjes of putjes, die met een spits voorwerp schijnen ingeslagen. Men ziet er twee ronde, één ovaal en twee palmetvormige deukjes, en op de andere zijde zes, namelijk drie op eene rechte lijn, elk den vorm vertoonende van een zeer klein wapenschild en nog drie als een langwerpigen driehoek; alzoo in 't geheel *elf* z.g. kloppen. Iemand met een buitengewoon scherp gezicht en gewapend met een loupe, ontdekte in de drie in eene rechte lijn gelegen schildjes zelfs figuren, nl. op het eerste: een hollend paardje, op het andere: een wapentje met een rad met zes spaken en gedekt door een kroon met ornamenten; en op het derde: een dolfinjtje met een gehoornden hondekop. De heer DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ kon daarentegèn na langdurige beschouwing niets daarvan ontdekken, evenmin als ik, die zeer nauwkeurig met een vergrootglas, onder fel zonlicht, de klopjes aan een scherp onderzoek heb onderworpen.

De rozenobel heeft in de tweede plaats niet zijn volle gewicht, dat 7.69 gram of 160 azen moet bedragen; hij weegt slechts 7.37 gram of $153\frac{1}{3}$ azen.

De munt is alzoo 6 à 7 azen te licht; zij verliest daardoor ruim tien stuivers aan waarde en doet, naar de goudwaarde van thans, maar *f* 12.02 in stede van *f* 12.54.

Indien dus deze rozenobel tot de *geklopte* behoort, dan moeten 6 of 7 der elf putjes voor officieele *klopjes* gehouden worden en de overige 5 of 4 voor toevallige beschadigingen.

Hilversum.

J. E. TER GOUW.

Een haagsche penning-gieter. (1694).

Onder de belangrijke opstellen door A. A. onder den titel „*Oud Den Haag*”, gegeven in het Weekblad „*de Hofstad*”, troffen wij in N^o. CCCXXIII en CCCXXIV een en ander aan, dat ook onzen lezers wellicht belang inboezemt.

Deze artikelen vormen een onderdeel van de hoofdreeks „*Het leven onzer Vaders*” (XVIII en XIX) en handelen over „*De Porseleinkast*” (XIV en XV).

17 September 1688 verleende de haagsche magistraat een subsidie aan WILLEM VAN DER LITH en JEREMIAS GODTLINGH „platieel backers van Delft, ende tselve bedrijf alhier sullende exerceeren.” Uit een akte van 28 April 1689 zien we, dat ook NICOLAAS CORNELISZ KEYSER, „Coopman tot Delft” in de zaak geïnteresseerd is en 25 Februari 1692 trad de bekende kunstschilder THEODORUS VAN DER SCHUER (1628—1707) als deelgenoot toe.

WILLEM VAN DER LITH oefende met zekeren JACOB WINCKELMAN tevens het beroep uit van het gieten van penningen, hetgeen ons blijkt uit het navolgende:

„Insinuatie namens mevr. de Furstinne Douayiere VAN NASSAU, gebóorne Princesse VAN ORANJE aan JACOB VAN WAARDEN, borger en tuynman, woonende omtrent de vier Westermolens alh'. in Hage om hem af te vragen of hy niet weet te zeggen hoeveel, en wat voor goude gemunte stucken gelt en van hoeveel gewigt te samen in handen van JACOB WINCKELMANS borger en winkelier en van WILLEM VAN LITH Haegse porcelijnbacker mede alh'. heeft overgegeven op Donderdag 9 December 1694 in het agterstoockkamertie in de tuyn van de voorn. WINCKELMANS, ten einde daarvan te gieten twee goude medaillies, namentl. eene van MOURITS eene van FREDERICK HENDRICK en of niet gezegt is dat aan 't wel gieten van dezelve medaillies niet alleen haar beydder eer maar ook van de zyne (v. WAARDEN) was gelegen.”

Omtrent de makers der Haagsche gildepenningen is, voor zoover ik weet, weinig of niets bekend, ze zijn veelal gegoten in de 2^e helft der 17^e of het begin der 18^e eeuw, vooral die van 1710 en daaromtrent vertoonen groote overeenkomst met elkander en wellicht hebben we in V. D. LITH den maker dier stukken te begroeten. De penningen in de insinuatie bedoeld, zijn wellicht afgietsels van oude vormen of nagietsels van bestaande penningen, daar de Oranjevorsten, ter wier eere ze gemaakt werden, in 1694 reeds lang overleden waren, doch met zekerheid valt hier niets van te zeggen daar b.v. PIETER VAN ABEELLEN tusschen 1640 en 1650 nog penningen van prins WILLEM I enz. maakte.

Z.

Assignaten.

„PARIJS den 1. November 1793.

De Conventie, in aanmerkinge nemende, dat alle de teekenen en afbeeldsels van LOUIS XVI, gesneden en gegoten om gedrukt te worden op de assignaten, moeten verniet worden, zoowel als de assignaten zelve, die de gemelde teekenen droegen, heeft gisteren gedecreteerd: 1. Dat de honderd millioenen assignaten van 75 livres, de zestig millioenen van 15 stuyvers, de veertig millioenen van 10 stuyvers, gedecreteerd den 6. der eerste maand, zullen verandert worden in eene gelyke somme van assignaten van 5 livres; 2. Den archivist word gemagtigt om ten dien eynde koopen aen te gaen met de fabriqueurs van papier; 3. Men zal zonder uytstel vernietigen de staele stempels en voorderen halm, gedient hebbende tot het maeken van assignaten, voerende eenige teekenen van de koninglyke weerdigheyd; 4. Deze werking zal geschieden ten bywezen van commissarissen; 5. Daer zal een proces-verbal gemaekt worden van ider vernietigd stuk.”

Uit „*Gazette van Gend* LXXXIX” van 7 November 1793, medegedeeld door AUG. SASSEN.

La médaille en Belgique au XIXe siècle,

door ALPH. DE WITTE.

Ons medelid DE WITTE werd door de belgische regeering belast met de tentoonstelling der penningen in België geslagen van 1830 tot heden, ten behoeve van den stand der brusselsche munt op de tentoonstelling te Luik in 1905. Bij deze gelegenheid stelde hij eene brochure samen, uitgegeven te Brussel bij F. VAN BRUGGENHOUDT.

Hij geeft daarin een volledig chronologisch overzicht van de belgische medailleerkunst sedert 1830, bespreekt o. a. de verschillende methoden om penningen te maken en besluit met eene alfabetische lijst van de in zijne studie genoemde kunstenaars, met korte biografische bijzonderheden omtrent elk hunner, en met het resultaat der uitgeschreven prijskampen voor den tentoonstellings-penning en den bekronings-penning voor de afdeeling schoone kunsten. De bekroonde ontwerpen, onderscheidenlijk van P. DU BOIS en G. DEVREESE, worden op een tweetal platen, het strooipenninkje van A. MICHAUX, dat door de munt op de tentoonstelling werd geslagen, wordt op het titelblad afgebeeld.

Z.

Van het Koninklijk Kabinet.

Met ingang van 1 Maart 1906 is tot onderdirecteur van het Koninklijk Penningkabinet te 's-Gravenhage benoemd ons medelid, A. O. VAN KERKWIJK, tot nog toe assistent aan gemeld Kabinet.

Wij bieden den nieuwen onderdirecteur, die steeds op de meest welwillende wijze de numismaten voorlichtte en behulpzaam was bij hunne onderzoekingen, onze hartelijke gelukwenschen aan met deze benoeming.

Z.

RUDOLF BOSSELT.

Ueber die Kunst der Medaille.

(Verlag von JOSEF KÖSTLER, Darmstadt 1905).

De wordingsgeschiedenis van de moderne penningen en plakketten, hetzij geslagen of gegoten, wordt ons in de bovengemelde brochure duidelijk uiteengezet, terwijl tevens een overzicht in groote trekken wordt gegeven van de munten en penningen uit alle tijden en van de wijze, waarop zij werden gemaakt.

Waar zoovele numismaten onkundig zijn van de wijze, waarop de door hen verzamelde stukken tot stand zijn gekomen, wordt hun de lezing van dit zeer veel wetenswaardigs bevattende boekje ten zeerste aanbevolen.

Slechts eene aanmerking: De schrijver geeft, behalve afbeeldingen van een gietvorm en van een reduceermachine, een groot aantal onbesproken gelaten en niets met zijn onderwerp te maken hebbende, afbeeldingen *van eigen werk*. Wel verontschuldigt hij zich deswege in de voorrede, zeggende, dat hem geen ander materiaal ten dienste stond, doch nu verkrijgt het boekje helaas iets van een reklame voor het werk van den schrijver; daarentegen hadden afbeeldingen van de eerste munten en penningen, van hier en daar een enkel kunstwerk van de door hem genoemde meesters, b. v. een paar der gegoten italiaansche, deutsche en fransche medailles, (15de en begin der 16de eeuw), eenige der beste geslagen gedenkstukken van de 16de tot de 19de eeuw, enkele der door hem afgekeurde nieuwere munten, eenige staaltjes der geroemde moderne fransche medailleerkunst, desnoods naar de bestaande werken gereproduceerd, het boekje o. i. zeer in belangrijkheid doen toenemen en de schijn van reklame ware vermeden.

Z.

Münzen und Medaillen.
Ein Hilfsbüchlein für Sammler und Liebhaber,
 von Prof. Dr. M. KIRMIS.
 Bielefeld und Leipzig 1906. Verlag von
 VELHAGEN & KLASING.

Tijdens de korrektie der proeven kwam mij het bovengemelde werkje in handen van den schrijver, wiens populair wetenschappelijke artikelen uit de *Daheim* (*Sammler Daheim*) wij vaak bespraken. Dit boekje bevat juist alles, wat in BOSSELT'S werk ontbreekt: niet alleen, dat ook van de munten, muntmetalen, standaard, gewicht en gehalte, muntfabrikage, muntvormen, behandeling en verzamelen van munten, muntvondsten, in Duitschland gebruikelijke soort-verdeeling en muntgeschiedenis een duidelijk overzicht wordt gegeven, om met de penningen en de vervalschingen te besluiten, doch niet minder dan 106 afbeeldingen van munten en penningen van de vroegste tijden tot heden versieren dit boekje, dat wij met het grootste genoegen lezen en ten zeerste kunnen aanbevelen.

(Prijs Mk. 2.— = f 1.30.)

Z.

Katalogussen Koninklijk Oudheidkundig Genootschap en Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

In de *Bücher-Catalog* n°. 293 van OTTO HARRASSOWITZ, Leipzig, komt onder het hoofd *Numismatik* op n°. 1904 het volgende voor:

„STEPHANIK, J. W. *Catalogus van de Muntverzameling, bevattende tevens een overzicht van het muntwezen aller tijden en landen.* Amsterdam, 1897, 8°, M. 2.—, Münztafel XII, 478 pag.”

Dit is de Katalogus der Muntverzameling van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam, door wijlen onzen diep betreurden Sekretaris op verzoek van het Bestuur van dat Genootschap vervaardigd en gedrukt. (Amsterdam, TEN BRINK & DE VRIES, 1897).

Als opvolger van wijlen J. W. STEPHANIK, houd ik mij bezig met het bewerken van Deel II, bevattende de afdeelingen B, C, D, E, F, G.

Aan de leden van ons Genootschap kan ik mededeelen, dat het opnieuw bewerken van den Katalogus van onze verzameling reeds zoo verre is gevorderd, dat deze op de a. s. jaarvergadering in handschrift gereed zal zijn, en daarna naar wij hopen, gedrukt zal kunnen worden.

Vele leemten heb ik helaas in onze verzameling ontdekt, zoodat een beroep op de leden tot flinke aanvulling zeer zeker niet overbodig is.

H. G. DU CROCQ.

Verzameling der gemeente Rotterdam.

(Zie: *Tijdschrift* 1905, blz. 255).

De heer A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT stelde een *Beknopte Catalogus van het Museum van Oudheden der gemeente Rotterdam* samen; de uitvoerige beschrijving der penningen is thans vervangen door eene beknopte opsomming hunner onderwerpen met verwijzing naar de bestaande penningkundige werken, waarbij ik den schrijver behulpzaam mocht zijn.

Tot mijn leedwezen maakte hij bezwaar de stukken, die ik niet kon bestemmen, mij voor enkele dagen ter naziening en voor zoover onbeschreven ter beschrijving te zenden, zoodat ik aan mijne belofte daaraan een artikel te wijden, nog niet kan voldoen.

Z.

Lezing over Penningen,

door Dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ.

Den 21sten Februari jl. hield onze voorzitter in de Aula van TEYLER'S Stichting te Haarlem eene lezing over penningen, met het doel om bij het publiek liefde op te wekken voor den penning, want al bezit een land nog zulke bekwame medailleurs, het „Ohne Gunst keine Kunst” is ook een in deze maar al te ware spreuk. Na te hebben gewezen op het verschil tusschen munt en penning, behandelde spreker de munten tevens penningen, de eerste metalen gedenkstukken, nl. die van Syracuse en van het Romeinsche Rijk; welke soort stukken nog tot in onzen tijd voorkomen, b. v. de duitsche Gedachtnisthaler, waarvan de laatste bij het 2de eeuwfeest van het koninkrijk Pruisen is geslagen.

Overgaande tot de penningen maakt spreker eene hoofdverdeeling, tusschen de oudere en de nieuwere — de oudere, waarbij de medailleurs het geheele stuk zelf vervaardigden, de nieuwere, waarbij, dank de reduceermachine, hun werk zich in hoofdzaak tot het boetseeren bepaalt.

De oudere onderscheidt hij in gegoten, geslagen, gedreven en gegraveerde penningen. De eerste eigenlijke penningen kwamen voor in Italië tijdens de Renaissance en waren hoofdzakelijk gegoten portretpenningen, daarna kwamen dergelijke stukken voor in Neurenberg en Augsburg; wij zien er op de beeltenissen van alle groote mannen van dien tijd en soms van hunne vrouwen. Komende tot de Nederlanden, behandelde de spreker tal van stukken ons bekend uit VAN LOON en *vervolg op* VAN LOON; stond kort stil bij de techniek en vooral bij de symbolen, ontleend aan alle gebied: bijbel en mythologie, dieren- en plantenrijk enz.; bij de spreuken, ontleend aan de Heilige Schrift, vaak ook aan de klassieken; bij de afbeeldingen

van steden en dorpen, soms van waarde voor de geschiedenis; bij die van zee- en veldslagen, vaak ontleend aan historieplaten. De herleving der medailleerkunst in Frankrijk, de fraaie penningen in Oostenrijk gemaakt in den laatsten tijd, onze jonge kunstenaars werden vermeld en de hoorders aangespoord om den rijken weener bierbrouwer en penningliefhebber (BACHOFEN VON ECHT) na te volgen, die telken jare zijne vrienden een penning als Nieuwjaarsgeschenk aanbiedt. Een vrij talrijk publiek volgde met zichtbare belangstelling 's sprekers betoog en bezag na afloop der lezing de geexposeerde platen, foto's, gipsafgietsels en enkele stukken in natura. Moge het doel, dat spreker zich voor ooggen heeft gesteld, door hem zijn bereikt en het uitgestrooide zaad rijkelijk vrucht dragen.

Z.

*Munten en Penningen in het Gemeente-Museum
te Delft.*

Onlangs is verschenen de „*Catalogus van het Gemeente-Museum te Delft*”, waarvan ons een exemplaar ter bespreking werd toegezonden.

In de afdeling IV, *Volksleven*, vinden we onder A, *Gilden*, enkele penningen beschreven, die aan DIRKS' *Noord-Nederlandsche Gildepenningen* ontbreken:

11. Geelkoperen penning van het St. Chrispijngilde. Vz. St. CHRISPIJN. Kz. de attributen van het gilde met het randschrift: SINTE CRISPIJN. Ao. 1624. (Grootte niet vermeld).

12. Geelkoperen penning van de St. Chrispijnsbus. Vz. St. CHRISPIJN te paard. Kz. een kist met kroon en randschrift: SINTE CHRISPYNS BOSSE. 1663. (Grootte niet vermeld).

14. Geelkoperen penning van de linneweversbus. Vz. een mansfiguur met het randschrift: STERLINDE, (lees: ST. ER LINDE) WEEVERS BOSSE. Kz. een zinnebeeldige figuur

met het randschrift: ARY LEYTINS. 1712. 45 m.M. Een dergelijke penning komt voor bij MINARD v. HOORENBEKE onder n°. 257, en wordt aldaar aan den Bosch toegekend. Het jaartal is bij MINARD 1719. Het figuur op de keerzijde stelt twee gekruiste weversspoelen voor. Zie ook: DIRKS, *Nalezingen*, blz. 40, n°. 257 en Deel II blz. 21, Pl. LXXXV n°. 8.

In enkele andere afdelingen ontmoeten we hier en daar bekende penningen; bij armwezen looden penningen van het Charitatenhuis. Vz. Wapen van Delft. Omschrift: DELFT IN HOLLAND. Kz. CHARITAS — voor zoover mij bekend, onbeschreven. (Grootte niet vermeld).

Afdeeling VIII is geheel aan de numismatiek gewijd en voert tot titel: *Penningen en Munten. A. Penningen op Delft betrekking hebbende*. Als onbeschreven vonden we:

51. Zilveren penning op het overlijden van HENDRIK VELSE, geheel anders dan VAN LOON. *Vervolg* n°. 188.

Vz. Een lijkbaar met doodsattributen. Kz. Een zon met hebreuwsche letters, waaronder: Ter Gedagtenisse van den Eerwaarden Heer HENDRIK VELSE, in Leven Getrouw Bedienaar des Goddelijken Woords in 's-Gravenhage. Geboren den 6 September 1683.

Gestorven den 3 January 1744. (Grootte niet vermeld).

De penning op het 25-jarig bestaan van het Nutsdepartement te *Voorburg* (DIRKS n°. 700), is zeker abusief onder de Delftsche penningen verzeild geraakt.

Afdeeling B, omvat de *Penningen, niet op Delft betrekking hebbende*. De perkamenten noodmunt van Leiden, wordt genoemd een kartonnen penning op het ontzet dier stad. Onder de 260 nummers dezer afdeeling troffen we geen onbekenden aan.

Afdeeling C. *Nederlandsche munten* somt de 1278 stuks munten op, uitmakende de verzameling Mr. P. DEKETH en door dezen aan de gemeente Delft geschonken met eenige boekwerken, waaronder een volledig exemplaar van ons *Tijdschrift*. Alle stukken voor zoover beschreven in

VAN MIERIS, VAN LOON, *Vervolg op VAN LOON*, DUGNOLLE en DIRKS *Gildepenningen* zijn verwezen. Die voorkomende in DIRKS Repertorium, DIRKS *Penningen* 1813—1863 en geslagen nà 1863, beschreven in ons *Tijdschrift*, echter niet.

Z.

Verslag Kon. Penningkabinet over 1904.

Door aankoop werden uit de verzameling SIX verkregen munten van Macedonië, Paeonië, Chersonesus-Taurica, Sarmatia, Thracië, Chersonesus-Thracica, Thessalia, Illyria, Corcyra, Acarnania, Locri Opuntii en Boeotië, waarvan de belangrijkste stukken op twee lichtdrukplaten zijn afgebeeld; uit de verzameling STEPHANIK het stel proefslagen der munten van de Bataafsche Republiek; tal van gouden munten, hoofdzakelijk goudguldens uit eene in 1903 te Zwijndrecht gedane muntvondst en verder moderne penningen en plakketten.

Het tweede deel van den katalogus der nederlandsche penningen zal weldra het licht zien; een fiches-katalogus der munten is in bewerking.

In bruikleen werd verkregen de penning, beschreven *Revue belge* 1905, blz. 445 (zie *Tijdschrift*, blz. 59).

Eene muntvondst te Heukelom gedaan in Maart 1904, wordt kort beschreven.

Z.

Groote penningen.

De Kommissie van Redactie werd opmerkzaam gemaakt op eene onjuistheid voorkomende in het verslag van den sekretaris van de vergadering te Haarlem, op 25 Oktober j.l., op blz. 53 van den loopenden jaargang, waar van den WIERDSMA-penning gezegd wordt, dat deze „vermoedelijk

de grootste portret-medaille in Nederland geslagen" zou zijn. In *Tijdschrift* 1901, blz. 326, wordt beschreven de REMBRANDT-penning van M. C. DE VRIES Jr. (1873), en in *Tijdschrift* 1902, blz. 150, de penning ter eere van burgemeester Mr. S. A. VENING MEINESZ, gemodelleerd door L. JÜNGER, gereduceerd en geslagen door ons medelid J. A. A. GERRITSEN (1901), welke resp. 10 m.M. *grooter* en *even groot* zijn als de WIERDSMA-medaille en, volgens onzen zegsman, door veel meer relief, technisch moeilijker te maken waren dan deze. Gaarne verleenen wij aan deze ons gemaakte opmerking een plaats in het *Tijdschrift*.

C. L. J. BEGEER.

Het weekblad *de Prins* brengt in n°. 37 van 10 Maart 1906 een portret van ons medelid C. L. J. BEGEER, eigenaar der Stichtsche Fabriek van Zilverwerken te Utrecht, hem vertoonende bezig met het modelleeren van een ontwerp voor een penning. Een waardeerend woord wordt gewijd aan zijne werkzaamheid op dit gebied en toegelicht met afbeeldingen der plakketten met de borstbeelden van W. K. F. ZWIERZINA, H. A. VAN BEUNINGEN, mej. M. G. A. DE MAN en van 's kunstenaars moeder en dochttertje, van de Vz. van den penning voor de Haagsche Kynologen-vereeniging, (duitsche steekelharige staande hond) en van den keten te dragen door de leden der maskerade-kommissie te Utrecht in dit jaar.

Mededeeling der Kommissie van Redaktie.

De Kommissie van Redaktie kan tot haar groote vol-doening aan de leden mededeelen, dat na ingewonnen infor-

matiën bij andere drukkers gebleken is, dat de Naamlooze Vennootschap v/h BLIKMAN & SARTORIUS, alléén wat betreft de overdrukjes, het bedrukken van omslagen daarvoor en het innaaien van platen, aanmerkelijk duurder was dan hare konkurrenten, doch dat zij, na gevoerde korrespondentie en besprekingen, zich bereid heeft verklaard hare prijzen in overeenstemming te brengen, met die door andere drukkers berekend, zoodat opnieuw voor 5 jaren met haar is gekontraakteerd voor de uitgave van het *Tijdschrift*. Tevens wordt de aandacht van heeren schrijvers er op gevestigd, dat stukken de redaktie betreffende, voortaan zijn te adresseeren aan W. K. F. ZWIERZINA,

Valeriusstraat 19, te Amsterdam.

Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.

Revue belge de numismatique, 1906, 1°. livr.

FORRER, L. — Les signatures de graveurs sur les monnaies grecques. — DE JONGHE, Vte B. — LOUIS DE LUXEMBOURG, comte DE SAINT-POL, connétable de France, a-t-il frappé monnaie? — VANDEN BROECK, E., Numismatique bruxelloise. Les jetons des seigneurs-trésoriers de Bruxelles au 17me siècle (1620—1698). — BORDEAUX, P., Médailles franco-belges de 1811 et de 1814. — GILLEMAN, CH., Un portrait de THÉODORE VAN BERCKEL. — Nécrologie. (E. D. J. DUTILH et VICTOR LEMAIRE). — Mélanges.

Rivista Italiana di Numismatica, 1905, fasc. IV.

GNECCHI, F., Appunti di Numismatica Romana. — NAVILLE, L., Monnaies inédites de l'empire romain. — RUGGERO, G., Annotazioni numismatiche italiana. — GNECCHI, E., Appunti di num. italiana. — Opere numismatiche di CARLO KUNZ. — Cronaca. — Miscellanea.

Vjesnik 1905.

Bevat alleen op num. gebied:

BRUNSMID, Dr. JOSEF, Einige Munzfunde in Kroazien und Slavonien.

Dietsche Warande en Belfort, 1905, afl. XII en 1906, afl. 1, bevatten niets op num. gebied.

American journal of numismatics, 1905, blz. 450, v.

STORER, Dr. H. R., The medals, jetons and tokens illustrative of the science of medicine. — Masonic medals. —

Bulletin van den Nederlandsch Oudheidkundigen Bond, 7de jaargang, n°. 1 (Februari 1906).

Bevat alleen op numismatisch gebied eene opsomming (door A. O. VAN KERKWIJK) van munten uit de 2de helft der 16de eeuw, gevonden bij het afbreken der Oude Deventer Tapijtfabriek te Deventer, en van enkele onbetekenende stukken gevonden door de „schatgravers” te Zoeterwoude, ter plaatse waar eertijds het huis te Zwieten stond.
